УДК 336.221.4

Н. М. Жидовська,
к. е. н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту,
Львівський національний аграрний університет, м. Львів
О. В. Семенюк,
студентка, Львівський національний аграрний університет, м. Львів

ДО ПИТАННЯ РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ

N. Zhydovska,
Ph.D., associate professor of accounting and audit, Lviv National Agrarian University, Lviv
O. Semenyuk,
Student, Lviv National Agrarian University, Lviv

THE ISSUE OF THE REFORM OF THE TAX SYSTEM OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF THE CHALLENGE OF GLOBALIZATION

Метою даної статті є дослідження змін, які були внесені до податкового законодавства України, у зв'язку з набранням чинності 1.01.2015р. Закону України № 71-VIII "Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законів України щодо податкової реформи", що має бути значним кроком на шляху до створення сприятливого інвестиційного клімату в нашій державі та сприятиме розвитку підприємництва в Україні. Проаналізувавши наукові праці провідних учених, які займаються вищевизначеною проблематикою, було встановлено, що реформування вітчизняної податкової системи залишається першочерговим завданням кожного уряду, не є виключенням і сьогоднішній. У статті досліджено зміни, які прийняла Верховна Рада України до Податкового кодексу України, що передбачають: скорочення податків з 22 до 9, до яких можна також додати і тимчасовий податок — військовий збір; трансформування 13 подібних податків у 5 (єдиний податок, акцизний податок, екологічний податок, податок на нерухоме майно, рентна плата); скасування 6 податків: збір за впровадження деяких видів підприємницької діяльності, збір у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на природний газ для споживачів усіх форм власності, рентна плата на транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами, транзитне транспортування природного газу та аміаку, збір за місця паркування транспортних засобів, туристичний збір. Було доведено, що податкова система де-юре спростилась, проте де-факто суб'єкти мають сплачувати більше, ніж вони сплачували раніше. А це може призвести до ослаблення окремих сфер економіки України, замість того, щоб вивести її з тіні.

The purpose of this article is to study the changes that were made to the tax legislation, in connection with the entry into force of the 1.01.2015 Law of Ukraine № 71-VIII "On amendments to the tax code and certain laws of Ukraine regarding tax reform", which should be a significant step toward the creation of a favourable investment climate in our country and will contribute to business development in Ukraine. After reviewing scientific papers of leading scientists, who are above a certain issue, it was found that the reform of the domestic tax system remains the primary task of every Government, is not an exception and present. The article explored the changes that took the Parliament of Ukraine to the tax code of Ukraine, which include: tax cut from 22 to 9, to which you can also add and temporary tax-collecting; transformation of 13 similar taxes 5 (flat tax, excise tax, environmental tax, tax on real property, canceled fee); cancelled 6 taxes: the introduction of certain types of entrepreneurial activity, in the form of the special surcharge to the current tariff for natural gas for consumers of all forms of ownership, canceled fee for transportation of oil and oil products transportation by main pipelines, transportation transit of natural gas and ammonia, the fee for parking vehicles, tourist tax. It has been proven that the tax system simplify, but entities have to pay more than they had before. And this may lead to the weakening of separate spheres of economy of Ukraine, instead of withdrawing her from the shadows.

Ключові слова: податки, збори, податкова система, зміни до Податкового кодексу, правила оподаткування, реформування.
Key words: taxes, fees, tax system, changes to the Tax code, tax rules, reform.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

На сьогодні роль податків як регулятора економіки зростає. Держава шляхом встановлення ставок податків та їх видів стимулює чи обмежує розвиток окремих галузей або сфер економіки. Так, звільняючи від оподаткування суми, що йдуть на технологічний розвиток виробництва, а саме на інновацію та модернізацію, держава сприяє науково-технологічному потенціалу. Таким чином, держава через регулювання податками може впливати на ефективність і стабільність економічного розвитку. Податкова політика держави має забезпечити виконання таких завдань, як встановлення оптимальних податків, які не стримуватимуть розвиток підприємництва, та забезпечення над-

ходження до бюджету коштів, достатніх для задоволення державних потреб [6].

Бажання реформувати вітчизняну податкову систему було першочерговим завданням кожного уряду, не є виключенням і сьогоднішній. Шукаючи найбільш раціональних правил оподаткування, щорічно в податкову систему вносяться певні поправки. Саме тому, питання реформування податкової системи України в контексті глобалізаційних викликів є актуальним.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

В Україні дослідженням окремих питань оподаткування і найголовніших проблем реформування податкової системи України займаються відомі українські економісти, а саме: М.Д. Білик, І.А. Золотко, О.Д. Василик, М.Я. Азаров, Л.В. Дикань, Т.С. Воішова, В.П. Вишневский, А.М. Соколовська, Г.М. Фадєєва та ін. Однак наявність великої кількості наукових праць так і не вирішило проблему, податкова система України все ще далека від досконалої.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Дослідити зміни, які були внесені до податкового законодавства України, у зв'язку з набранням чинності 1.01.2015р. Закону України № 71-VIII "Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законів України щодо податкової реформи", що має бути значним кроком на шляху до створення сприятливого інвестиційного клімату в нашій державі та сприятиме розвитку підприємництва в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

У сучасних умовах господарювання податки є одним з найбільш ефективних та затребуваних суспільством видів надходження у бюджет. Зростання економіки, активне прагнення бізнесу до публічності і приплив іноземних інвестицій стали основними чинниками податкового надходження. Проте економічна криза наклала свій відбиток і на бюджет України, перед фіскальною службою постала необхідність зміни стратегії подальшого розвитку [2, с. 85].

В Україні з 1 січня 2015 р. набрав чинності Закон України № 71-VIII "Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законів України щодо податкової реформи", основні положення якого стали черговою спробою реформування податкової системи [7].

Головні напрями змін в 2015 році [5]:

1) менша кількість податків, менше звітності;

2) податок на прибуток — простий розрахунок на основі фінансової звітності;

3) ПДВ — електронне адміністрування (вже реалізовано);

4) ЄСВ — зниження ставок для роботодавців з підвищення відповідальності;

5) легалізація активів заморожених громадян — "нульова" декларація, контроль великих податків, прогресивна шкала для пасивних доходів;

6) єдиний податок — зниження на 50% ставок для малого бізнесу;

7) мораторій (відстрочення) на 2 роки на перевірки малого бізнесу (з обсягом доходу до 20 млн грн. за рік);

8) самостійні доходи місцевих бюджетів — акциз з готівкових продажів підакцизних товарів, податок на нерухоме майно, єдиний податок;

9) ліберальний валютний режим для громадян.

Зміни, які прийняла Верховна Рада України до Податкового кодексу України передбачають скорочення податків з 22 до 9, до яких можна також додати і тимчасовий податок — військовий збір. Зокрема, залишилися податок на прибуток, податок на доходи фізичних осіб, податок на додану вартість, акцизний податок, рентна плата, збори. А також місцеві податки — податок на нерухоме майно і єдиний податок.

Також скасовуються 6 малоефективних податків (рис. 1):

1) збір за впровадження деяких видів підприємницької діяльності;

2) збір у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на природний газ для споживачів усіх форм власності;

3) рентна плата та транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами нафтопродукт оводами, транзитне транспортування трубопроводами природного газу та аміаку;

4) збір за місця паркування транспортних засобів;

5) туристичний збір;

6) збір на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства.

Особливе місце в податковому регулюванні банківської діяльності належить податку на прибуток підприємств. Оскільки він має найбільшу питому вагу у величині податкових платежів, що здійснюють банки, і є другим за значущістю податком, який формує бюджет [3, с. 54].

Податок на прибуток розраховуватиметься на підставі даних бухгалтерського обліку, шляхом коригування фінансового результату до оподаткування на різниці, які визначатимуть

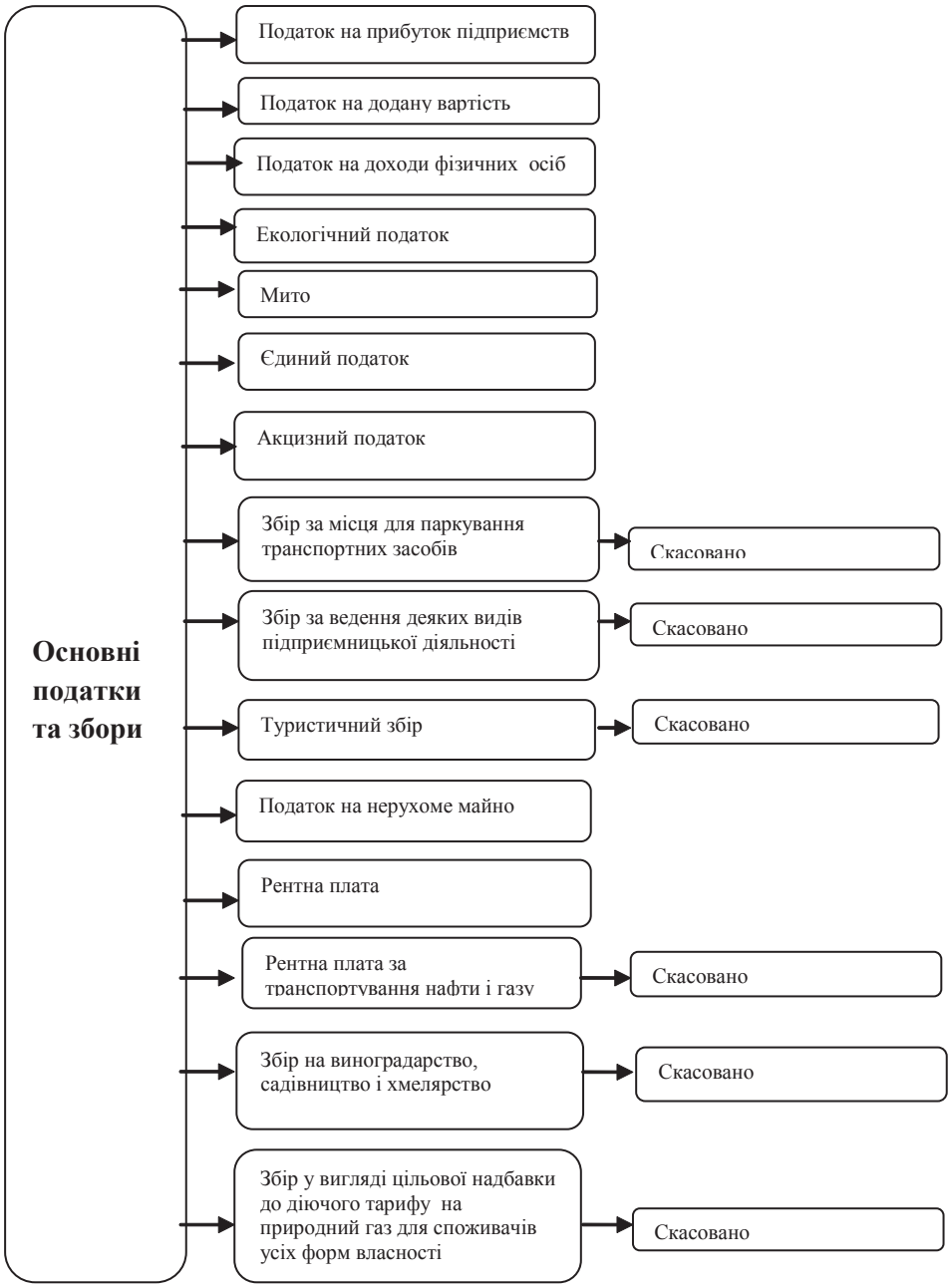

Рис. 1. Зміни у Податковому кодексі України з 1.01.2015 р.

платники з доходом більше 20 млн грн. за рік, або 5% від загальної кількості платників. "Тобто, 95% платників податку можуть визначати податок на прибуток підприємств за даними фінансової звітності без визначення різниць", — йдеться у законі [7].

Законом запроваджується разове "нульове" декларування доходів, майна та фінансового стану, в тому числі одержаних з порушенням оподаткування, валютного регулювання [7].

Прийнявши закон, депутати запровадили оподаткування великих зарплат. Для доходів до 10 мінімальних заробітних плат ставка — 15%. Для доходів понад 10 МЗП — 20% з суми перевищення.

Окрім того, підвищено ставку податку для пасивних доходів (процентів, інвестиційного прибутку, роялті) до 20%.

Від 15% до 20% підвищується ставка податку для пасивних доходів фізичних осіб: відсотків, роялті та інвестиційних доходів. Для дивідендів, виплачених суб'єктами підприємницької діяльності, які є платниками податку на прибуток, ставка 5%. Для суб'єктів підприємницької діяльності, які не є платниками податку на прибуток — ставка 20%.

Передбачена спеціальна система оподаткування підприємств аграрного сектора. Зернотрейдери не будуть мати права на відшкодування ПДВ. Воно залишається лише у ви-

робників сільськогосподарської продукції [1].

Також з новими змінами у рамках реформи податку діятиме податковий компроміс. Аби отримати право на нього, платнику податків необхідно подати уточнюючий розрахунок, у якому визначити суму завищення податкового кредиту з ПДВ або суму завищення витрат з податку на прибуток.

Платнику податків необхідно буде сплатити 5% від суми податку. Тобто 95% суми відповідного податку будуть вважатися погашеними. Це передбачено законопроектом 1071-д [7].

Законом передбачено, що до переліку підакцизних товарів тепер відносять електричну енергію, в результаті чого, як зазначають автори проекту, скасовується збір у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на електричну та теплову енергію, крім електроенергії, виробленої кваліфікованими когенераційними установками.

Також був введений акцизний податок з реалізації через роздрібну торгову мережу алкогольних напоїв, тютюнових виробів і палива. Ставка податку буде встановлюватися місцевими органами влади у розмірі від 2% до 5% від обсягу реалізації. Також пропонується ввести акцизний склад для нафтопродуктів, альтернативного палива і скрапленого газу [5].

Починаючи з 26 лютого 2015 року строком на 12 місяців запроваджено додатковий імпортний збір з товарів, що ввозяться на митну територію України у митному режимі імпорту, незалежно від країни походження цих товарів та укладених Україною угод (договорів) про вільну торгівлю. Об'єктом оподаткування збором є товари, митна вартість яких перевищує еквівалент 150 євро, що ввозяться на митну територію України підприємствами, а також товари, що ввозяться громадянами у ручній поклажі та/або у супроводжуваному багажі, сумарна фактурна вартість яких перевищує 500 євро (які ввозяться через інші, ніж відкриті для повітряного сполучення, пункти пропуску через державний кордон України, сумарна вага яких не перевищує 50 кг), крім життєво необхідних товарів, що визначені законодавством.

Змінами до Податкового кодексу запроваджено податок на автомобілі з об'ємом двигуна більше за 3 тис. куб. см, віком до 5 років.

Відтепер суб'єкти господарювання, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, поділяються на чотири групи платників єдиного податку. Збільшено поріг перебування у першій групі "єдинників" до 300000 грн., а для другої групи — до 1500000 грн. Слід відмітити, що платники єдиного податку третьої — шостої груп, які перебували на обліку в контролюючих органах до 1 січня 2015 року, з 1 січня 2015 року вважаються платниками єдиного податку третьої групи відповідно до норм глави 1 розділу XIV Податкового кодексу України.

Стосовно четвертої групи платників єдиного податку, то до цієї групи віднесені сільськогосподарські товаровиробники, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній звітний рік дорівнює або перевищує 75 відсотків.

Також Закон передбачає, що платники єдиного податку другої і третьої (фізичні особи — підприємці) груп, крім тих, які здійснюють діяльність на ринках, продаж товарів дрібнороздрібної торговельної мережі через засоби пересувної мережі), які з 1 січня 2015 року до 30 червня 2015 року включно почали застосовувати у власній господарській діяльності зареєстровані, опломбовані у встановленому порядку та переведені у фіскальний режим роботи реєстратори розрахункових операцій, з дати початку застосування реєстраторів розрахункових операцій до 1 січня 2017 року звільняються від проведення відповідно до норм Податкового кодексу перевірок з питань дотримання порядку застосування реєстраторів розрахункових операцій [1].

Зміни торкнулись і платників фіксованого сільськогосподарського податку. Об'єднавши спеціальні режими оподаткування за єдиним податком шляхом введення окремої (четвертої) групи платників єдиного податку — сільськогосподарських товаровиробників, Главу 2 "Фіксований сільськогосподарський податок" виключено з Податкового кодексу.

Також передбачена нова модель податку на нерухоме майно. Він буде нараховуватися на житлову нерухомість тільки щодо об'єктів, які перевищують 60 кв. м квартири, і 120 кв. м — для будинків. Розмір податку на інше (нежитлове) нерухоме майно будуть визначати органи місцевого самоврядування від 0 грн. до 24 грн. Промислові і виробничо-господарські приміщення, МАФи і ринки взагалі не будуть оподатковуватися [5].

Кодексом затверджено податок "рентна плата", який об'єднав — загальнодержавний податок, який справляється за користування надрами; за користування радіочастотним ресурсом України; за спеціальне використання водних ресурсів.

Екологічний податок об'єднав збір за першу реєстрацію транспортного засобу, екологічний податок (крім палива) та збір за спеціальне використання лісових ресурсів.

Не забуваємо і про так званий "військовий збір". Він продовжений не до 2016 року, як пе-

редбачалося раніше, а до моменту, поки не завершиться реформування Збройних сил України. Тобто на невизначений термін [4].

ВИСНОВКИ

Підбиваючи підсумки проведеного дослідження, можна стверджувати, що зміни, які було внесено в Податковий кодекс України є передумовою виконання завдань податкової реформи і кроком на шляху до створення більш досконалої системи оподаткування. Одним із цих кроків є:

— скорочення податків з 22 до 9, до яких можна також додати і тимчасовий податок — військовий збір;

— трансформування 13 подібних податків у 5 (єдиний податок, акцизний податок, екологічний податок, податок на нерухоме майно, рентна плата);

— скасування таких 6 малоефективних податків, як: збір за впровадження деяких видів підприємницької діяльності, збір у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на природний газ для споживачів усіх форм власності, рентна плата на транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами, транзитне транспортування трубопроводами природного газу та аміаку, збір за місця паркування транспортних засобів, туристичний збір.

Таким чином, податкова система де-юре спростилась і кількість оподаткувань зменшилась, проте де-факто суб'єкти мають сплачувати більше, ніж вони сплачували раніше. А це може призвести до ослаблення окремих сфер економіки України, замість того, щоб вивести її з тіні.

Література:

1. Вісник громадської організації "ЗЕОН"// Які зміни до Податкового кодексу набули чинності з 1 січня [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zdolbunivcity.net/yaki-zminy-do-podatkovoho-kodeksu-nabuly-chynnosti-z-1-sichnya/

2. Гринишин І. Роль податків в економіці держави / І. Гринишин // Збірник матеріалів Звітної студентської наукової конференції за результатами досліджень у 2014 році Львівського національного аграрного університету / За заг. ред. І.Г. Костирка. — 19—21 травня 2015 р. — Львів: ЛНАУ, 2015. — С. 84—91.

3. Дикань Л.В. Податкова система: навчальний посібник [Текст] / Л.В. Дикань, Т.С. Воішова. — Х.: ХДЕУ, 2003. — 80 с.

4. Міжнародний валютний фонд: Податки-2015 [Електронний ресурс]: підвищення ставок, нові акцизи, посилення тиску на бізнес і доходи фізосіб. — Режим доступу: http://www.rbc.ua/ukr/analytics/nalogi-2015-povyshenie-stavok-novye-aktsizy-usilenie-davleniya-22012015090100

5. Нові і не дуже податки, які доведеться сплачувати в 2015 році [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://vn.20minut.ua/Groshi/novi-i-ne-duzhe-podatki-yaki-dovedet-sya-splachuvati-v-2015-roci-10432036.html

6. Реформування податкової системи України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://old.minjust.gov.ua/11350

7. NEWSru.ua // Економіка //Рада прийняла зміни до Податкового кодексу: у 2015 році українці сплачуватимуть 9 податків замість 22 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.newsru.ua/finance/28dec2014/zminy.html

References:

1. Journal of public organization "ZION" (2015), "Changes to the tax code take effect from 1 January", [Online], available at: http://zdolbunivcity.net/yaki-zminy-do-podatkovoho-kodeksu-nabuly-chynnosti-z-1-sichnya/ (Accessed 11 September 2015).

2. Hrynyshyn, I. (2015), "The role of taxes in the economy of the state", Zbirnyk materialiv Zvitnoi students'koi naukovoi konferentsii za rezul'tatamy doslidzhen' u 2014 rotsi L'vivs'koho natsional'noho ahrarnoho universytetu / Za zah. red. I.H Kostyrka, LNAU, Lviv, Ukraine, pp. 84—91.

3. Dykan', L.V. and Voishova, T. C. (2003), Podatkova systema: navchal'nyj posibnyk [The tax system: a tutorial], KNEU, Kharkiv, Ukraine.

4. International Monetary Fund (2015), "Rates increase, new power, increasing pressure on the business and the income of natural persons", [Online], available at: http://www.rbc.ua/ukr/analytics/nalogi-2015-povyshenie-stavok-novye-aktsizy-usilenie-davleniya-22012015090100 (Accessed 2015).

5. "New and not very taxes that will have to pay in 2015", (2015), [online], available at: http://vn.20minut.ua/Groshi/novi-i-ne-duzhe-podatki-yaki-dovedet-sya-splachuvati-v-2015-roci-10432036.html (Accessed 20 September 2015).

6. "Reform of the tax system of Ukraine", (2015), [Online], available at: http://old.minjust.gov.ua/11350 (Accessed 20 November 2015).

7. NEWS ru.ua (2015), "The Parliament adopted changes to the tax code: in the 2015 Ukrainians pay 9 taxes instead of 22", (2015), [Online], available at: http://www.newsru.ua/finance/28dec2014/zminy.html (Accessed 28 November 2015).

Стаття надійшла до редакції 14.12.2015 р.